

اسطوره روسیه

روان‌تنی روانشناختی از زندگی ولادیمیر پوتین

تألیف:

علی مخدوم

موسسه مطالعات راهبردی

آی‌اِس‌اِس‌اِس

Institute for Strategic Studies

تهران - ۱۳۹۸

سرشناسه	مخدومی، علی، ۱۳۵۴
عنوان و پدیدآور	اسطوره روسیه: روایتی روانشناختی از زندگی ولادیمیر پوتین/تالیف علی مخدومی؛ ویرایش ادبی و فنی طاهره زارع
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۸۱ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۴۳۸-۳۷-۳ □ ۲۷۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیا.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	پوتین، ولادیمیر ولادیمیروویچ، ۱۹۵۲ م. -- روانشناسی
موضوع	Putin, Vladimir Vladimirovich -- Psychology
موضوع	پوتین، ولادیمیر ولادیمیروویچ، ۱۹۵۲ م. -- تأثیر
موضوع	Putin, Vladimir Vladimirovich -- Influence
موضوع	دولتمردان روسیه -- سرگذشتنامه
موضوع	Statesmen -- Russia -- Biography
موضوع	روسیه -- روایت تاریخی -- قرن ۲۱ م.
موضوع	Russia -- Foreign relations -- ۲۱st century --
رده بندی کنگره	DK۵۱۰/۷۶۶
رده بندی دیویی	۹۴۷/۰۸۶.۹۲
شماره کتابشناسی ملی	۵۸۲۷۰۰۳

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس برای مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور محفوظ است.

- عنوان: اسطوره روسیه: روایتی روان شناختی از زندگی ولادیمیر پوتین
- تألیف: علی مخدومی
- ویرایش ادبی و فنی: طاهره زارع
- تایپ و صفحه آرای: مرضیه روشن روان
- ناظرین فنی چاپ: ابوالفضل گوهری
- طراح جلد: جواد حسین خانی
- نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۸
- محل نشر: تهران
- شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت: ۲۷۰/۰۰۰ ریال
- نشانی: تهران پاسداران، بوستان دوم، خیابان گیلان، کوچه لادن، پلاک ۱، مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور، تلفن: ۲۴۸۳۵۳۶۸

فهرست مطالب

.....	سخن ناشر	۵
.....	مقدمه	۱۱

.....	بخش اول: چارچوب مطالعه روان‌شناسی	۱۹
.....	الف) روان‌شناسی سیاسی شخصیت	۲۱
.....	 پیشینه نظریه‌پردازی در روان‌شناسی	۲۲
.....	۱-۱. احتجاج اول	۲۲
.....	۱-۲. احتجاج دوم	۲۳
.....	۱-۳. احتجاج سوم	۲۳
.....	۱-۴. رویکرد ساختاری رویکرد تلفیقی	۲۵
.....	۲. پیشینه و روش‌های مطالعه در روان‌شناسی سیاسی شخصیت	۲۵
.....	۲-۱. روش سایکوبیوگرافی ا. رویکرد سایب‌شناسی	۲۶
.....	۲-۲. روش مطالعات طولی (زردنجر)	۲۸
.....	۲-۳. روش مطالعات عرضی (پنهانگر): مشکلات میدانی	۲۹
.....	۲-۴. روش سایکوبیوگرافی با رویکردی متفاوت	۳۱
.....	۲-۵. چالش‌های پیش روی سایکوبیوگرافی	۳۱
.....	۲-۶. سایکوبیوگرافی با رویکرد شناختی	۳۳
.....	ب) نظریه طرح‌واره‌ها و الگوهای ذهنی	۳۵
.....	۱. ساختار و کارکرد طرح‌واره‌ها	۳۷
.....	۱-۱. طرح‌واره هویت و الگوهای تاریخی	۳۹
.....	۱-۲. الگوهای امنیتی و سیاسی	۴۰
.....	۲. کاربرد طرح‌واره‌ها برای انطباق با محیط (هوش)	۴۲
.....	۲-۱. ارتباط هوش با دنیای بیرون	۴۴
.....	۲-۲. ارتباط هوش با دنیای درون	۴۵

.....	بخش دوم: تولد، کودکی و نوجوانی؛ رشد شخصیت پوتین	۴۹
.....	الف) تولد	۵۱
.....	ب) دوران کودکی و نوجوانی	۵۳
.....	۱. منشأ محیطی الگوهای سیاسی و امنیتی پوتین	۵۴

- ۵۷..... ۲. منشأ محیطی رشد تفکر صوری
- ۶۰..... ۳. ارزیابی سیستم انرژی پوتین
- ۶۰..... ۳-۱. بیش‌فعالی
- ۶۲..... ۳-۲. رفتارهای بزهکارانه
- ۶۳..... ۳-۳. رابطه بیش‌فعالی و بزهکاری
- ۶۵..... ۳-۴. نقش ورزش در کنترل بیش‌فعالی
- ۶۹..... بخش سوم: ارزیابی کلی شخصیت پوتین
- ۷۱..... الف) ارزیابی «هوش درونی» پوتین
- ۷۱..... ۱. اصرار بر تجربه‌های درونی
- ۷۶..... ۲. بیان درون‌گرایی
- ۷۷..... ۱- هدف‌گرایی
- ۷۸..... ۲- دمجی
- ۷۹..... ۳-۲. آرامش درون
- ۷۹..... ب) ارزیابی هوش «میان‌فری» پوتین
- ۸۱..... ۱. انتخاب «ک‌گ‌د» و «ک‌گ‌ا» آن
- ۸۵..... ۲. میزان درک محیط و خلق محیط بدید
- ۸۵..... ۱-۲. درک شرایط پیش از فروپاشی شوروی
- ۹۱..... ۲-۲. خلق فرصت‌های جدید
- ۱۰۱..... بخش چهارم: شخصیت سیاسی پوتین
- ۱۰۳..... الف) الگوهای سیاسی ذهن پوتین
- ۱۰۳..... ۱. الگوهای تاریخی و هویتی
- ۱۰۶..... ۲. الگوهای توازن قدرت
- ۱۰۹..... ۳. نگرش‌های پوتین درباره توازن قدرت
- ۱۱۲..... ب) کاربست الگوها در سیاست خارجی
- ۱۱۲..... ۱. کاربست الگوی هویت اروپایی روسیه
- ۱۱۷..... ۲. کاربست الگوی توازن قدرت
- ۱۲۳..... بخش پنجم: شخصیت امنیتی پوتین
- ۱۲۵..... الف) الگوهای امنیتی ذهن پوتین
- ۱۲۵..... ۱. یادگیری‌های اطلاعاتی و امنیتی

۱۲۵.....	۲. محیط تصمیم‌گیری.....
۱۲۶.....	۳. یادگیری از تجربیات پیشینان.....
۱۲۸.....	ب) دیدگاه‌های پوتین در خصوص مسائل امنیتی.....
۱۳۱.....	۱. استقرار موشک‌های بالستیک در اروپای شرقی.....
۱۳۴.....	۲. خروج آمریکا از پیمان موشک‌های بالستیک.....
۱۳۵.....	۳. نفوذ آمریکا در اروپای شرقی.....
۱۳۶.....	۴. گسترش ناتو به سمت شرق.....
۱۳۹.....	ج) کاربست الگوهای امنیتی در بحران‌ها.....
۱۴۰.....	۱. محدوده بحرانی روسیه پس از فروپاشی.....
۱۴۲.....	۲. بحران چین.....
۱۴۵.....	۳. برسرورده الیگارشی‌های کرملین.....
۱۴۸.....	۴. بحران چین و آمریکا.....
۱۵۱.....	۵. به کارگیری روسیه به اتحاد شوروی در کنترل افکار عمومی مردم روسیه.....
۱۵۵.....	نتیجه‌گیری.....
۱۵۹.....	پیوست‌ها.....
۱۶۱.....	دیدگاه پوتین درباره برخی مؤلفه‌های سیاست.....
۱۶۱.....	● نگاه به قدرت سیاسی.....
۱۶۲.....	● نگاه به دموکراسی.....
۱۶۳.....	● نگاه به مردم روسیه.....
۱۶۴.....	● نگرش‌های پوتین درباره ریشه‌های بحران اوکراین.....
۱۶۶.....	● هویت افراد تک‌تیرانداز در بحران اوکراین از نگاه پوتین.....
۱۶۷.....	● خبر ترک کی‌یف توسط رئیس‌جمهور برکنار شده مورد حمایت روسیه.....
۱۶۸.....	● الحاق جزیره کریمه به قلمرو روسیه.....
۱۶۹.....	● ماجرای جنگنده‌های روسیه و ناو دونالد کوک آمریکا.....
۱۷۰.....	● سخنرانی پوتین هنگام الحاق شبه‌جزیره کریمه.....
۱۷۰.....	● نگاه پوتین به بحران سوریه و همکاری با آمریکا.....
۱۷۱.....	برخی از دیدگاه‌های متقابل پوتین و شخصیت‌های سیاسی آمریکا.....
۱۷۱.....	● اوباما.....
۱۷۲.....	● ترامپ.....

۱۰. ☐ اسطوره روسیه: روایتی روان‌شناختی از زندگی ولادیمیر پوتین

● کلیتون ۱۷۲

● هیلاری کلیتون ۱۷۲

شبهه دخالت در انتخابات آمریکا ۱۷۳

منابع و مآخذ ۱۷۵

www.ketab.ir

مقدمه

روان‌شناسی سیاسی، به عنوان روشی میان‌رشته‌ای در حوزه فهم سیاست کاربرد بسیاری دارد، این رویکرد پژوهش‌محور به علوم سیاسی برای شناخت رژیم‌های سیاسی و حکومت‌هایی که تصمیم‌گیری اساسی در آنها به صورت کامل نهادینه نشده است و شخصیت سیاستمدار در تصمیم‌گیری کلان نقشی مهم دارد و همچنان رویکردهای پویولیستی عاملی تعیین‌کننده در تحولات سیاسی محسوب می‌شود از کارایی بالایی برخوردار می‌باشد. روان‌شناسی سیاسی، رویکرد کارگزارمحور برای کشورهای مختلف و با درجات مختلف قابل استفاده است. در عین حال متکرر نقش ساختارها نمی‌شود. به عبارت دیگر روان‌شناسی سیاسی شخصیت رهبران سیاسی در کشورهای که حدی از دولت مقتدر یا استقلال دولت یا نظام رسمی را تجربه می‌کنند، می‌تواند نقش مهمی در فهم سیاست آن کشور داشته باشد.

مبنای اصلی روان‌شناسی سیاسی شخصیت در این کتاب بر این نظریه استوار است که مطالعه فشرده درباره یک شخصیت، نتیجه‌گیری عمومی درباره رفتار شخصیت‌های همانند را در پی دارد.

پیش‌فرض اصلی به کاررفته این است که می‌توان نظام سیاسی روسیه را با توجه به اهمیت شخص رئیس‌جمهور و حدی از دولت مقتدر و کامل نشدن روند نهادینه شدن سیاست در این کشور، با استفاده از روش روان‌شناسی سیاسی شخص پوتین مورد بررسی قرار داد. علاوه بر این قانون اساسی مصوب سال ۱۹۹۳ روسیه برای رئیس‌جمهور اختیارات گسترده‌ای به ویژه در زمینه سیاست خارجی در نظر گرفته است که شامل نظارت عالی بر سیاست خارجی و تصمیم‌سازی در این حوزه می‌شود. این موضوع بدان علت اهمیت دارد که با توسعه روابط ایران و روسیه در سطح پرونده‌های

منطقه‌ای و ترکیب توأمان رقابت و همکاری بین دو کشور، شناخت عوامل تعیین‌کننده در رفتار و تصمیم‌گیری پوتین می‌تواند ابزار مناسبی در فهم و پیش‌بینی رفتار این کشور در پرونده‌ها و موقعیت‌های مختلف سیاست خارجی باشد.

در دهه‌های اخیر، تحلیل‌گران سیاست خارجی به اهمیت نگرش سیاستمدار، توجه نشان می‌دهند. اساساً نگرش یک مفهوم روان‌شناختی است که دارای مؤلفه‌های شناختی، هیجانی و انگیزشی می‌باشد. مؤلفه شناختی همانا الگوهای ذهنی‌ای هستند که هر فردی تحت تأثیر هیجانات و تمایلات بر اساس آن الگوها اقدام به حل مسئله و در نهایت تصمیم‌گیری می‌کند. بنابراین بررسی الگوهای ذهنی یک سیاستمدار که تصمیم‌هایش را بر مبنای آن اتخاذ می‌کند، در سیاست خارجی بیش از پیش احساس می‌شود. زیرا اساساً سیاستمداران بر مبنای الگوهای ذهنی خود به حل مسئله پرداخته و تصمیم‌گیری می‌کنند. روکرد شناختی در روان‌شناسی سیاسی که فرایند پردازش اطلاعات در مغز را مطالعه می‌کند، رهیافتی پژوهش‌محور است که می‌توان بر مبنای آن به ارزیابی برخی از مؤلفه‌های شناختی سیاستمداران مانند میزان درک سیاسی، توانایی یادگیری سیاسی، قدرت حافظه و میزان توانایی سیاستمدار در حل مسائل سیاست خارجی بر اساس نظریه الگوهای ذهنی پرداخت. برای بررسی چستی الگوهای ذهنی یک شخصیت سیاسی و چگونگی کاربرد آن الگوها در سیاست خارجی، استفاده از مطالعه موردی در روان‌شناسی شناختی که از ویژگی ذهنی و توصیفی برخوردار است و به عنوان روشی مطالعاتی برای مطالعه یک صفت خاص از یک شخصیت سیاسی از آن بهره‌برداری می‌شود، روش مناسبی تشخیص داده شده است. بابه این روش پژوهشی، مطالعه فشرده درباره شخصیت در طول دوران زندگی او با استفاده از تحلیل محتوای زندگی‌نامه است. این نوع مطالعات، نتیجه‌گیری عمومی درباره رفتار سایر شخصیت‌های سیاسی که منتهی به کاربردهای تخصصی برای گروه افراد استثنایی می‌شود، در پی دارد. از سوی دیگر این روش مطالعاتی دسترسی به اطلاعات مفصل و پربار درباره افراد شامل اطلاعاتی در زمینه‌های تاریخی و جاری که ممکن است از راه‌های دیگر قابل دستیابی نباشد، در اختیار می‌گذارد.

محققان زیادی، چگونگی تأثیر و نقش الگوهای ذهنی بر تصمیم‌سازی‌ها و نیز ارائه شیوه‌ها با استناد به تجربیات گذشته برای اقدامات آینده را بررسی کرده‌اند. الگوگیری

از تحولات مشابه و فوق‌العاده نیرومند تاریخی، می‌تواند بر رهبرانی که می‌خواهند از اشتباه‌های گذشته پند بگیرند و بیاموزند تأثیر عمیقی داشته باشد. هرگاه یک سیاستمدار تصمیم‌گیر یا یک رهبر سیاسی، تحولات تلخ و خطرناک ناشی از پیمان مونیخ یا جنگ ویتنام را به یاد می‌آورد، احتمالاً آنها را به عنوان الگویی در مخالفت با دخالت نظامی مورد استناد قرار می‌دهد. از آنجا که عوامل و حوادث فعلی نسبتاً شبیه عوامل و حوادث گذشته هستند، این گونه نتیجه‌گیری می‌شود که درس‌ها و تجربیات گذشته آینه تمام‌نمای آینده است. اگر رهبران سیاسی بتوانند با عبور از الگوهای ذهنی خود، اقدام به حل مسئله و تصمیم‌گیری در سیاست خارجی کنند، رهبرانی خلاق محسوب می‌شوند، زیرا تعریف خلاصهٔ چیزی جز عبور از آمایه‌های ذهنی برای حل مسئله نیست. درست نیست که رهبران کشورها باید سیاست‌های فعلی خود را همانند گذشتگان اجرایی کنند، بلکه هدف این است که با بهره‌گیری از اشتباه‌های گذشته، خط‌مشی صحیح و متفاوتی برای اجرای آینده ترسیم کنند. برای مثال قبل از شروع جنگ جهانی دوم، رهبران کشورهای چهارهنگامی که هیتلر دست‌اندازی و اشغال «سودت لند» در چکسلواکی را آغاز کرد، تسلان به جنگ با هیتلر نداشتند، زیرا دست‌کم نگران بودند که جنگ و مقابله با هیتلر ممکن است مانند جنگ جهانی اول که بیست سال قبل از آن اتفاق افتاده بود، موجب جنگ درگیری وسیع و غیرضروری شود. رهبران این کشورها سعی داشتند با اتخاذ خط‌مشی‌های متفاوت از تکرار اشتباه‌های گذشته جلوگیری کنند. در واقع یک نفر نمی‌تواند نتیجه‌ها و اقدامات موهوم و غیرواقعی را پیش‌بینی کند؛ بدین معنی که صلح و آرامش را نوشتن‌داری می‌توانست مانع بروز جنگ جهانی اول شود یا اگر قبل از جنگ جهانی دوم را ابتدا با هیتلر مقابله نظامی می‌شد، احتمال داشت جنگ جهانی دوم به تأخیر بیفتد و صدمات و لطمات آن کاهش یابد. اما همیشه معلوم نیست با توجه به اشتباه‌های گذشته و درگیری‌های نظامی قبلی و جبران آن بتوان یک سیاست منطقی و عقلایی و تصمیمی صحیح برای آینده اتخاذ کرد، چون شرایط مشابه قبلی و فعلی ممکن است به انحای مختلف با یکدیگر تفاوت داشته باشند و همین امر باعث شود که درس گرفتن از تجربیات قبلی در شرایط فعلی حتی مضر و خطرناک هم باشد.

هدف این نوشتار علت‌یابی برخی از تصمیمات سیاسی پوتین رئیس‌جمهور کنونی

روسیه در مقاطع مختلف سیاست خارجی روسیه و بحران‌های بین‌المللی از منظر روانشناختی است. و اساساً هدف از سایکویوگرافی در نوشتگان روانشناسی سیاسی، همانا علت‌یابی تصمیمات سیاسی سیاستمداران و رهبران سیاسی کشورهای مختلف در طول تاریخ و جهان معاصر می‌باشد.

این کتاب برای پاسخ به این سؤال تدوین شده است که «پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه، در حوادث و مقاطع تصمیم‌گیری در سیاست خارجی و بحران‌های بین‌المللی از چه الگوهایی پیروی می‌کند؟ و این الگوهای ذهنی در چه دوره‌ای از زندگی او و تحت تأثیر چه آموزه‌های محیطی شکل گرفته‌اند؟»

تأثر بر این است که پوتین از الگوهای تاریخی و امنیتی در سیاست خارجی استفاده کرده و مانند منشأ شکل‌گیری این الگوها به دوره‌های اولیه زندگی او برمی‌گردد. بنابراین، این کتاب در پی جست‌وجوی رابطه تصمیم‌های سیاسی پوتین در دوره رهبری بر روسیه با آموزه‌های محیطی دوره‌های اولیه زندگی اوست. بر این مبنا، فصل‌بندی این کتاب به گونه‌ای سازماندهی شده است که بعد از تعریف مفاهیم و چارچوب نظری که در آن، روش مطالعه روان‌شناسی سیاسی رهبران و ساختار الگوهای ذهنی به عنوان چارچوب نظری بحث شده است، به منظور بررسی منشأ محیطی شکل‌گیری پایه‌طرح‌واره‌ها و الگوهای تاریخی، امنیتی و سیاسی ذهن پوتین،^۲ فصل دوم به بررسی محیط رشد و تحول شخصیت پوتین در دوران کودکی و نوجوانی اختصاص یافته و همچنین در این فصل، میزان و سطح «رزق و پایه هوش منطقی و استدلالی این شخصیت نیز بررسی شده است. هدف از بررسی سیستم انرژی، اهمیتی است که انرژی در ایجاد اراده و توان به کارگیری و پیادسازی الگوهای ذهنی در تصمیم‌های سیاسی دارد و همچنین شاخصی برای ارزیابی میزان هیجان در این شخصیت است. بنابراین بررسی سیستم انرژی این شخصیت که منشأ آن به دوران کودکی برمی‌گردد و صفت انرژی‌تیک این شخصیت ناشی از کارکرد آن است، از اهمیتی ویژه برای مطالعه برخوردار است. آشنایی با سبک زندگی پوتین در دوره میان‌سالی و اینکه بر اساس چه الگوهایی اقدام به انتخاب شغل اطلاعاتی کرده است و پس از ورود به ک‌گ‌ب، چگونه با این سازمان منطبق شده و در نهایت شرایط را چگونه تشخیص داده و از این سازمان استعفا کرده و با چه هدف و منظوری دوباره وارد مشاغل

اطلاعاتی شده است موجب ارزیابی کارکرد هوش این شخصیت می‌شود. موضوعاتی هستند که در چارچوب شخصیت کلی پوتین در فصل سوم بررسی شده‌اند. فصل‌های چهارم و پنجم تأمین‌کننده اهداف این کتاب هستند. در این دو فصل الگوهای ذهنی پوتین با عنوان الگوهای سیاسی و امنیتی شناسایی شده‌اند و در این چارچوب سیاست‌های پوتین در حوزه سیاست خارجی و مدیریت بحران‌های منطقه‌ای بررسی شده است.

www.ketab.ir